

Chování výrobce

Mikroekonomie

Existence firmy

- spotřebitelé na trhu výrobků a služeb
  - formování poptávky na tomto trhu
- subjekt, který vytváří hlavní část nabídky na trhu výrobků a služeb FIRMA
- příčiny existence firmy:
  - výhody týmové práce
  - snížení nákladů spojených s uzavíráním kontraktů

 transakční náklady (autor Ronald Harry Coase, rozpracování neoklasické teorie firmy)

Existence firmy

- **Neoklasická teorie firmy** – analýza chování firmy na trhu s důrazem na rozhodování o objemu a ceně produkce a volbě technologie
  - omezení:
    - **Tržní** – výše poptávky po produkováném statku
    - **Ekonomické** – na straně nákladů (omezení z pohledu konkurence)
    - **Techologické** – omezený počet technologických postupů a přírodní podmínky
- Hlavní cíl **MAXIMALIZACE ZISKU** (poprvé použil Antoine Augustin Cournot)

Technologické omezení

- Firma se v rámci výroby omezuje na takové výrobní plány, které jsou technologicky realizovatelné

PRODUKČNÍ MNOŽINA

Všechny dostupné kombinace vstupu a výstupu, které je daná firma schopna s danou technologií vyprodukovat – maximum

PRODUKČNÍ FUNKCE

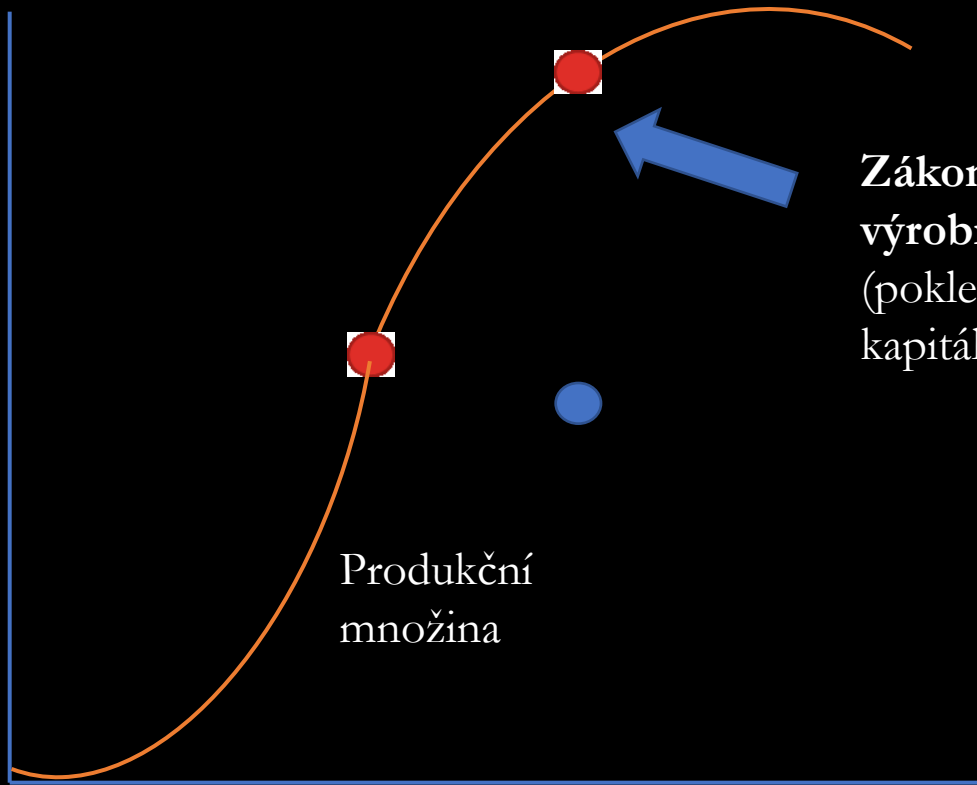

$$q = f(A, L, K, t)$$

Technologické omezení

- **GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ**

Statek x

Zákon klesajících výnosů z výrobního faktoru
(pokles vybavenosti práce kapitálem)

Výrobní faktor

Výroba

- Původní rovnice – příliš složitá pro analýzu

zjednodušení

$$Q = f(K, L)$$

- Zachycení maximální produkce:
  - okamžité – krátkodobá produkční funkce
  - budoucí – dlouhodobá produkční funkce
- Rozlišujeme tak výrobu ve velmi krátkém období, krátkém období a výrobu v dlouhém období (Alfred Marshall)

Výroba v krátkém období

- KRÁTKÉ OBDOBÍ?
  - NENÍ URČENO ČASOVÝM ROZSAHEM, ALE
  - Existence pouze jednoho výrobního faktoru, který lze měnit (je VARIABILNÍ vstup), ostatní jsou FIXNÍ
- můžeme měnit pouze PRÁCI, kapitál zůstává fixní. PROČ?

Matematické vyjádření

$$Q = f(K_0, L)$$

Výroba v krátkém období

- Produkční funkce = celkový produkt TP
- TP – celkový objem výstupu, který daná firma vyrobí při daném fixním a variabilním výrobním faktoru

$$TP = Q$$

- Důležité sledovat dodatečný objem produkce – mezní produkt výrobního faktoru MP
- MP – dodatečný objem produkce, který firma získá v okamžiku, kdy si pronajme dodatečnou jednotku výrobního faktoru

Výroba v krátkém období

$$MP = \frac{\Delta TP}{\Delta VF}$$

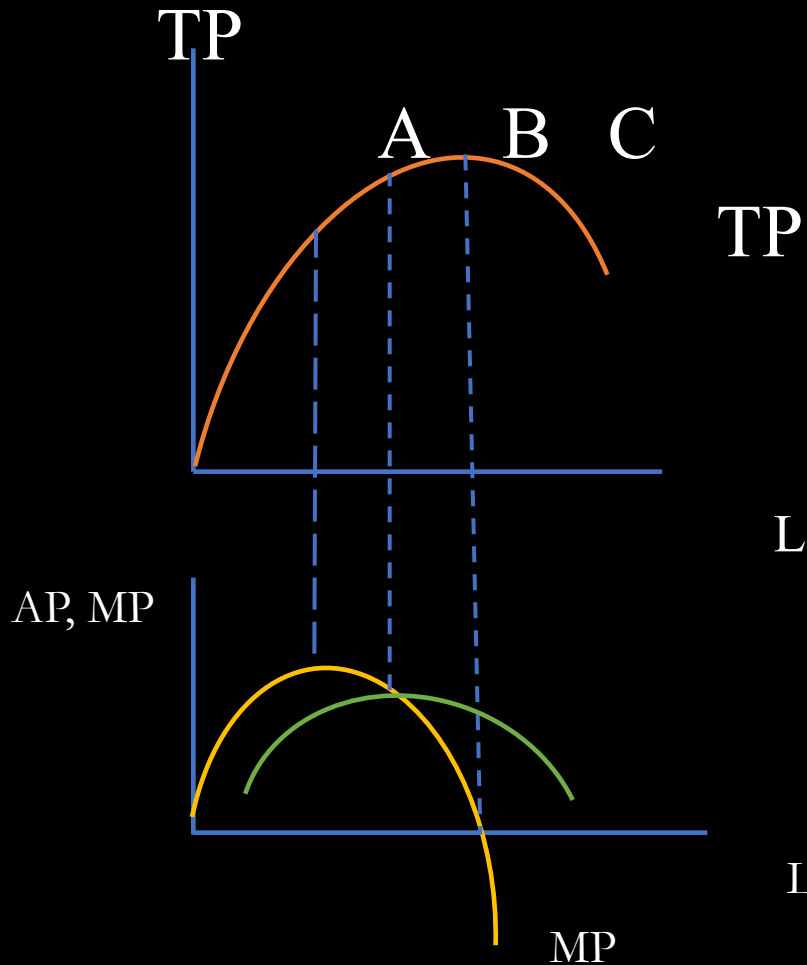
- Další důležitá proměnná – průměrný produkt VF
    - Podíl celkové produkce na jednotku vstupu
- **PRODUKTIVITA** daného výrobního faktoru

$$AP = \frac{TP}{VF}$$

- Mezi celkovým, mezním a průměrným produktem existuje vzájemná vazba.

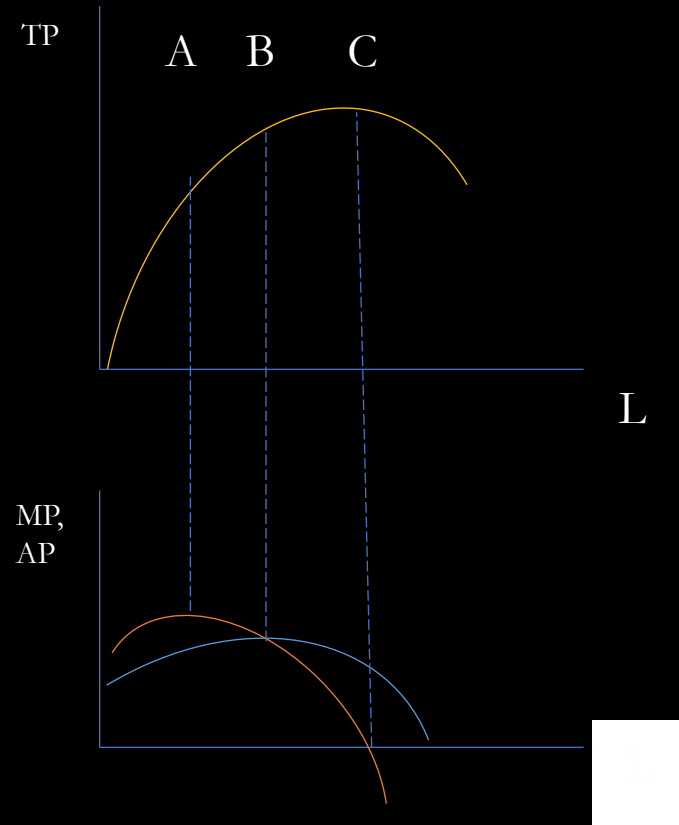
Výroba v krátkém období

- GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ

Výroba v krátkém období

- **Bod A** – maximalizace mezního produktu (maximální výnos), působí zákon klesajících výnosů (J. B. Clark)
- **Bod B** – maximalizace průměrného produktu (pokles produktivity práce)
- mezi body A a B – I. stadium výroby
- **Bod C** – maximalizace celkové produkce (mezní produkt nulový, průměrný produkt maximální)
- mezi body B a C – II. stadium výroby

Výroba v dlouhém období

- V dlouhém období jsou všechny výrobní faktory variabilní

$$Q = f(K, L)$$

- Produkční funkce v dlouhém období měří maximální objem produkce, které je firma schopna vyrobit s různými kombinacemi vstupů

grafické vyjádření IZOKVANTA (IZOPRODUKTOVÁ KŘIVKA, IQ)

- IQ reprezentuje určitou výši produkce a ukazuje všechny možné kombinace dvou vstupů, kterým lze dané produkce dosáhnout

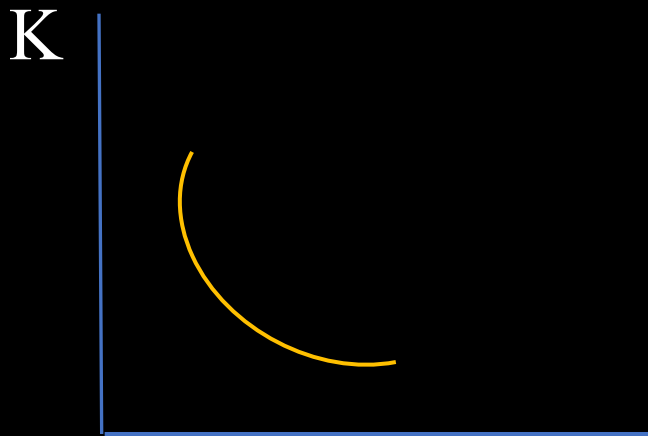
MAPA IZOKVANT

VÝROBA V DLOUHÉM OBDOBÍ

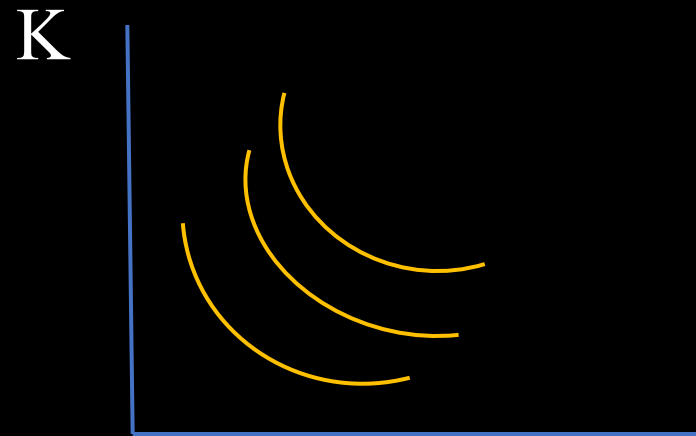
IZOKVANTA

MAPA IZOKVANT

L

L

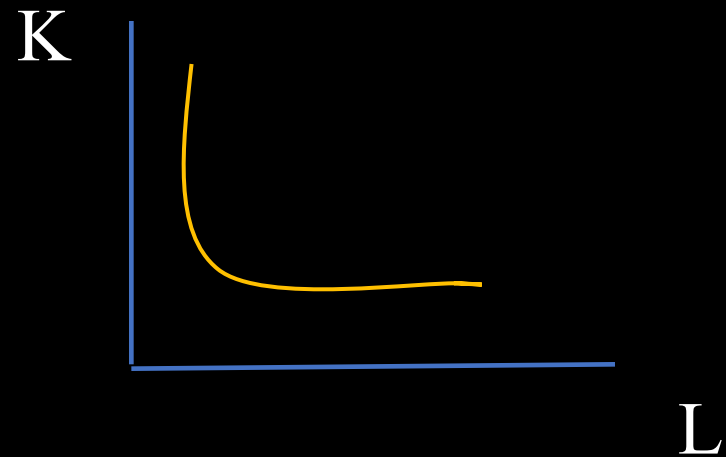
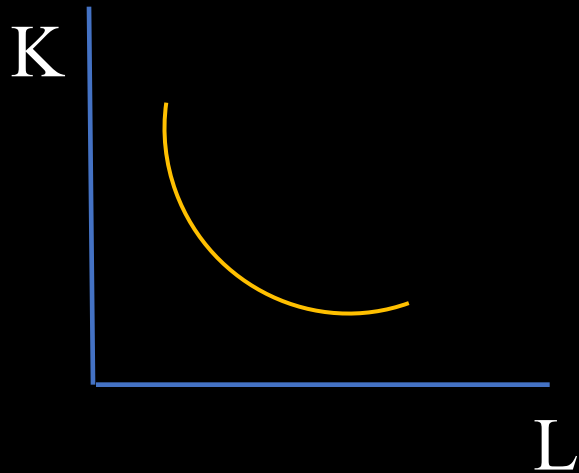
Výroba v dlouhém období

- **TECHNICKÁ SUBSTITUCE**
- Firma vyrábí určitou produkci různými technikami – různými kombinacemi práce a kapitálu
- Pokud existuje jedna výrobní technika, výrobní faktory jsou **KOMPLEMENTY** (obvyklé v krátkém období)
- V dlouhém období lze vždy nalézt kombinace vstupů a ty jsou **SUBSTITUTY**

VÝROBA V DLOUHÉM OBDOBÍ

- ROZDÍLNÉ TVARY IZOKVANT

L a K jsou dobrými substituty $\longrightarrow$ L a K jsou špatnými substituty

Výroba v dlouhém období

◦ čím je firma větší, tím větší jsou možnosti substituce

◦ poměr, ve kterém probíhá vzájemné nahrazování výrobních faktorů → MÍRA TECHNICKÉ SUBSTITUCE

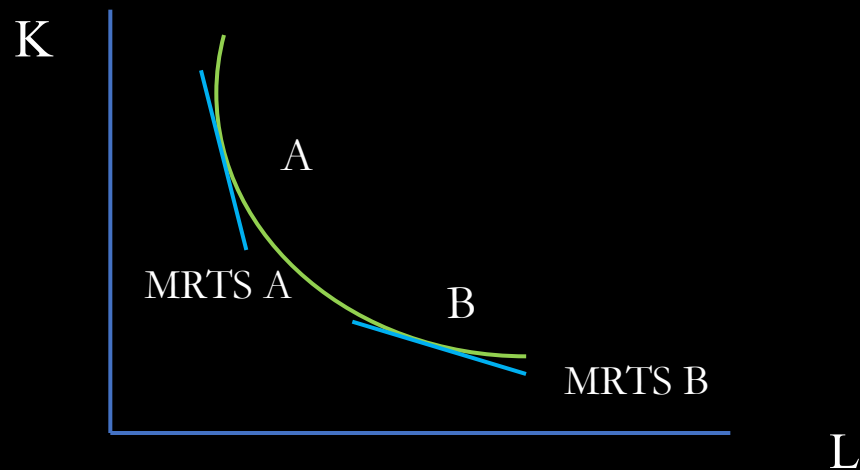
◦ Poměr, ve kterém se nahrazuje jedna jednotka vstupu jiným vstupem tak, aby se výroba nezměnila → MEZNÍ MÍRA TECHNICKÉ SUBSTITUCE

$$MRTS = \frac{\Delta K}{\Delta L} = \frac{MP_L}{MP_K}$$

Výroba v dlouhém období

- MRTS dává křivce její charakteristický tvar – pokud stále více substituujeme jeden vstup druhým, MRTS se zvyšuje
- MRTS v každém bodě izokvanty je dána sklonem tečny k izokvantě v tomto bodě

Výroba v dlouhém období

◦ Hlavní cíl firmy MAXIMALIZACE ZISKU

→ co největší objem produkce s co nejmenšími náklady

◦ Celkové náklady firmy TC jsou závislé na objemu produkce a na cenách vstupů

matematické vyjádření

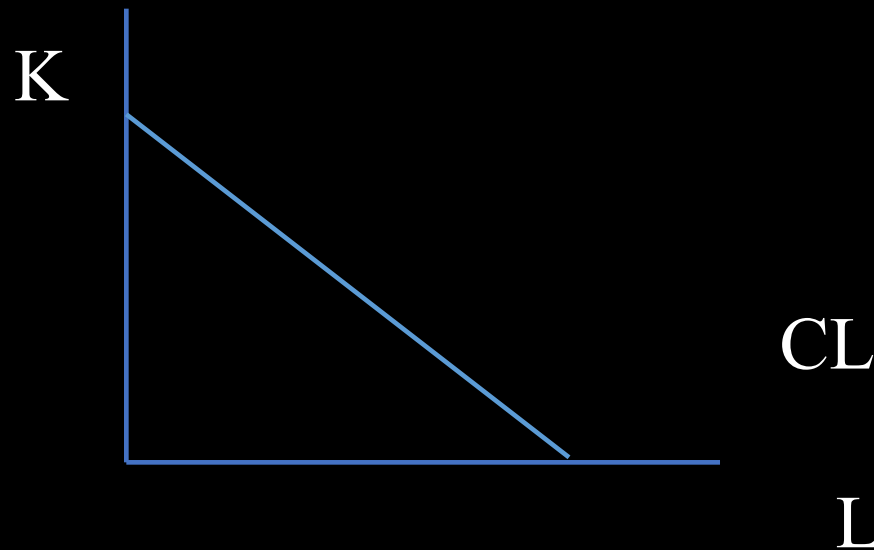
→
$$TC = pL \times L + pK \times K$$

grafické vyjádření

→ TC je izokosta (přímka stejných nákladů)
CL

Výroba v dlouhém období

- IZOKOSTA – udává všechny možné kombinace dvou vstupů, které představují stejné náklady

Výroba v dlouhém období

- Schopnost firmy nahrazovat ve výrobním procesu jeden výrobní faktor druhým, tak aby nezměnila výši nákladů

SKLON IZOKOSTY

$$TC = p_L \times \Delta L + p_K \times \Delta K$$

$$S_{TC} = -\frac{\Delta K}{\Delta L} = -\frac{p_L}{p_K}$$

- IC je ovlivněna nejen cenami vstupů, ale také výší celkových nákladů, kterých chce firma dosáhnout

OPTIMUM FIRMY

- Vyřešili jsme problém:
  - JAK FIRMA URČÍ NEJEFEKTIVNĚJŠÍ PRODUKCI
  - JAK STANOVÍ, ŽE JE PRODUKCE PŘI DANÉ VÝŠI NÁKLADŮ DOSTUPNÁ
- Zbývá vyřešit: JAKÝ OBJEM PRODUKCE BUDE NEJMÉNĚ NÁKLADNÝ?

NÁKLADOVÉ OPTIMUM FIRMY

- Pokud poslední peněžní jednotka vynaložená na pronájem jednotlivých vstupů přinese dané firmě stejný přírůstek produkce.

OPTIMUM FIRMY

• Matematické vyjádření

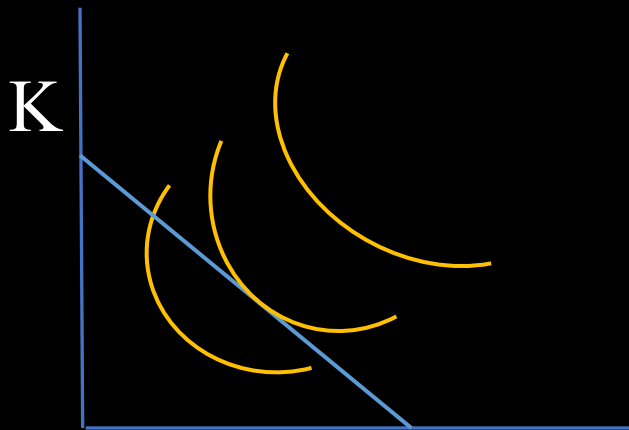
$$MRTS = \frac{pL}{pK}$$

$$\frac{MPL}{MPK} = \frac{pL}{pK}$$

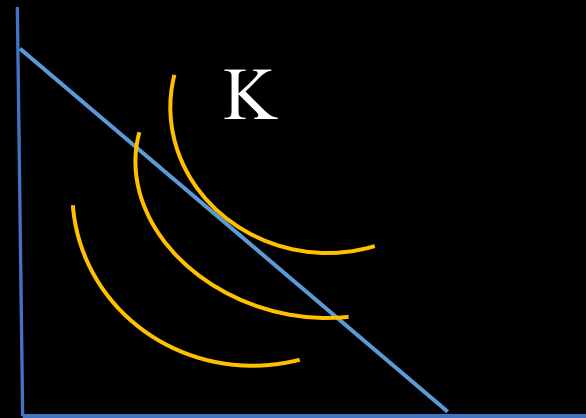
$$\frac{MPL}{pL} = \frac{MPK}{pK}$$

Optimum firmy

- PROBLÉM NALEZENÍ OPTIMÁLNÍ PRODUKCE:
- Minimalizace nákladů → Maximalizace produkce

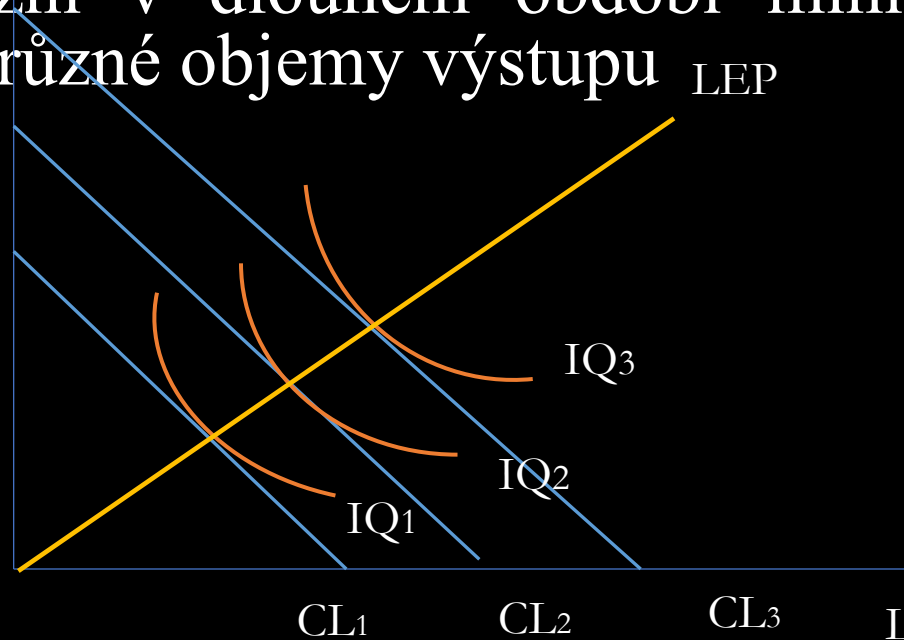
L

L

Stežka expanze firmy

- Propojíme body OPTIMA a získáme DLOUHODOBOU STEZKU EXPANZE FIRMY LEP
- LEP zachycuje všechny kombinace vstupů, které firmě umožní v dlouhém období minimalizovat náklady na různé objemy výstupu LEP

Stežka expanze firmy

- LEP ukazuje, jak se změní objem výstupu, když firma změní pronajímané množství vstupů → vztah k **výnosům z rozsahu**
  - **rostoucí výnosy z rozsahu**
    - objem výstupu roste rychleji než množství vstupů
      - tempo růstu produkce převyšuje tempo růstu celkových nákladů
  - **konstantní výnosy z rozsahu**
    - objem výstupu roste stejnou rychlostí jako množství vstupů
      - tempo růstu produkce odpovídá tempu růstu nákladů
  - **klesající výnosy z rozsahu**
    - objem výstupu roste pomaleji než množství vstupů
      - tempo růstu produkce je nižší než růst nákladů

• **PRO DNEŠEK VŠE...**